

Prawo – zespół reguł ustanowionych bądź uznawanych przez odpowiednie organy państwa wobec których posłuch zapewniony bywa dzięki przymusowi jaki może stosować państwo.

xxxCechy prawa:

- **społeczny charakter prawa**

- **normatywność** – prawem są normy, pewne wzory zachowań uznawane są za powinne (obowiązujące, wiążące); Normatywność na płaszczyźnie językowej sprowadza się do szczególnej postaci wypowiedzi, inną niż opisowa

- **perswazyjność** - Wyjaśnienie czegoś, charakter wychowawczy

- **heteronomiczność** -zewnętrzny charakter wobec jednostki;

xxx3 postawy wobec prawa:

1) Legalistyczna - Posłuch wobec norm i adresata, wynika z szacunku wobec prawa (bez względu na to czy jest dobre)

2) Oportunistyczna - Czy mi się opłaca przestrzegać prawo (kalkulacja)

3) Konformistyczna - Dostosowanie się do działań (zgodnych i niezgodnych z prawem) tak jak grupa w której żyjemy

Prawo (3 konteksty):

•Prawo materialne i prawo formalne

Prawo materialne- to ogół norm regulujących treść stosunków prawnych (obowiązki, uprawnienia, sankcje za nieprzestrzeganie obowiązków) np. prawo karne, cywilne, administracyjne;

Prawo formalne- to prawo procesowe; To prawo określa tryb postępowania przed organami władzy publicznej związanego z egzekwowaniem uprawnień (...), egzekwowaniem obowiązków (np. sposób przesłuchania podejrzanego; przebieg procesu itp.)

•Prawo przedmiotowe i prawo podmiotowe

Prawo przedmiotowe - jest to ogół norm składających się na system prawa obowiązującego tu i teraz (np. prawo zwyczajowe, drogowe, UE)

Prawo podmiotowe - to zespół uprawnień służących podmiotom prawa i ich wzajemnych relacji.

•Prawo publiczne i prawo prywatne

Prawo publiczne - jest to prawo odnoszące się do interesów państwa; Prawo, które reguluje stosunki państwo- obywatel oraz stosunki między organami państwa. np. prawo konstytucyjne, karne

Prawo prywatne - to prawo, które dotyczy korzyści poszczególnych jednostek np. prawo cywilne, handlowe, rodzinne;

Język prawny a język prawniczy:

xxxJęzyk prawny - to język prawodawcy; Jest to język w którym formułowane są teksty obowiązującego prawa, ustawy, rozporządzenia itd.; Odmiana języka etnicznego (polskiego), ale ze względu na szczególne cechy zbliża się do języków sztucznych tworzonych dla potrzeb zawodowych;

Sztuczność widać bo:

- inna niż w języku naturalnym terminologia
- osobliwości gramatyczne
- specyficzne użycie czasu teraźniejszego
- inne zasady stylistyki (wielokrotne powtarzanie zwrotów w jednym zdaniu)

Język prawniczy - jest to język, w którym formułuje się wypowiedzi o prawie obowiązującym (opisywanie instytucji prawa, wykładnia prawa itd.)

Cechy języka prawnego:

- 1) Adekwatność** - tekst przepisu prawnego w sposób precyzyjny i wierny wyraża intencje prawodawcy.
- 2) Komunikatywność** - Tekst ma być dostatecznie zrozumiały dla odbiorcy, adresata normy prawnej
- 3) Zwięzłość** – tekst ma zawierać wszystkie a zarazem te elementy ,które są konieczne; unikanie powtórzeń oraz zamieszczenie przepisów odsyłających

xxxDefinicje legalne- jest to przepis, który ustala obowiązujące znaczenie używanych terminów, przy czym jest to znaczenie nowe lub częściowo w stosunku do języka potocznego. Są zamieszczane w różnych tekstach prawnych, ale zazwyczaj na początku

Wypowiedzi normatywne- tj. podstawowy typ wypowiedzi języka prawnego i prawniczego; ich podstawowym zadaniem jest wskazanie wzoru powinnego zachowania

xxxNorma prawna (przepis prawny) - jest to najmniejszy, stanowiący sensowną całość element prawa; Jest to reguła zachowania charakteryzująca się dwiema cechami: (obie cechy muszą być spełnione)

•Reguła generalna

•Reguła abstrakcyjna

Reguła generalna - jest skierowana do pewnej kategorii adresatów, a nie do adresata indywidualnego, wskazanego co do tożsamości. Wskazanie adresatów powołuje się na ich cechy rodzajowe np. wszyscy studenci itp.

Reguła abstrakcyjna - oznacza to, że wzór zachowań określany jest przez wskazanie rodzajowych a nie konkretnych cech tego zachowania (można je powtórzyć); kazuistycznie- szczegółowo, drobiazgowo;

xxxElementy normy prawnej:

a) hipoteza - Jest to ten element normy, który określa adresata normy oraz warunki lub okoliczności w których ten adresat musi coś zrobić, albo czynienie tego jest mu dozwolone lub zakazane.

Cechy:

- Określa warunki dość szczegółowo
- Hipoteza jest najbardziej swobodnym elementem normy prawnej
- Dotyczy elementów podmiotowych (adresat) i przedmiotowych(zjawiska zewnętrzne w stosunku do adresata)
- Wskazuje cel działania tego podmiotu(adresata)
- Określa miejsce działania i czas

b) dyspozycja - określa nam treść zachowania nakazanego, zakazanego lub dozwolonego;

- Określa treść powinnego zachowania (jak mamy się zachować)
- Przedmiotem mogą być czyny (faktyczne zachowania psychofizyczne) i czynności konwencjonalne (zachowania, których normy prawne nadają specyficzne znaczenie, inne niż wynikające z psychofizycznych skutków)

c) sankcja - Określa nam rodzaj dolegliwości, jaka powinna dotyczyć osobę (podmiot prawa), która będąc adresatem normy, naruszyła jej dyspozycję w warunkach określonych w hipotezie;

3 rodzaje sankcji:

1) Sankcja egzekucyjna - Sankcja egzekucyjna polega albo na przymusowym wykonaniu tego co stanowi niedopełniony obowiązek adresata bądź na unicestwieniu tego co zostało przez adresata uzyskane przez niezastosowanie się do zakazu

2) Sankcja nieważności lub bezskuteczności czynności -Powoduje odebranie skuteczności prawnej

•**Nieważność bezwzględna** - nieważność z mocy samego prawa; nie wywołuje żadnych skutków prawnych; Czynność prawna, która jest nieważna bezwzględnie, uważana jest za niebyłą: nie ma zgody organów państwowych, podmiot nie może tego wykonać, potrzebna jest odpowiednio zastrzeżona forma;

•**Nieważność względna** - ma miejsce wtedy, gdy określona osoba wystąpi, zgodnie z prawem, z wnioskiem do odpowiedniego organu o stwierdzenie niwalności; Jest ważna(ta czynność), aż do wydania żądanego orzeczenia; Gdy będzie już wydana, to mamy do czynienia z nieważnością bezwzględną z działaniem wstecz;

3) Sankcja karna lub represyjna - Sankcja karna lub represyjna, dotyczy (grozi) za dokonanie czynów zabronionych i polega na działaniu; Katalog sankcji : Kodeks karny i kodeks wykroczeń; Polega na

pozbawieniu tego, który naruszył kodeks, cennych dla niego dóbr (wolność, dobre imię, majątek, prawa rodzicielskie lub obywatelskie); Nie da się odwrócić faktów naruszenia prawa;

Xxxo Funkcje kary:

- 1) **Odplata** - zło za zło, kara ma być odpłatą i przejawem sprawiedliwości
- 2) **Resocjalizacja przestępcy** - charakter wychowawczy
- 3) **Odstraszanie danego przestępcy od popełniania w przyszłości czynów karalnych, prewencja szczególna, indywidualna i ogólna (jego i innych);**
- 4) **Izolacja przestępcy od społeczeństwa i uniemożliwienie mu dalszego popełniania przestępstw**
- 5) **Eliminacja ze społeczeństwa**

Prawo niedoskonałe (lex imperfecta): To taka norma dla której w systemie prawnym nie możemy znaleźć sankcji

Przepis a norma, norma a przepis:

Przepis prawny - to wypowiedź jaką zastajemy w tekście aktu prawnego

Norma prawna - to reguła postępowania, stosowana na podstawie tego przepisu

xxxRodzaje norm i przepisów prawnych:

a) Normy bezwzględnie i względnie wiążące:

• **Norma bezwzględnie wiążąca** (norma imperatywna): ustanawia drogą zakazu jeden możliwy sposób zachowania się (kategoryczny)

• **Norma względnie wiążąca:** ustanawia pewien wzorzec zachowania się, ale równocześnie dopuszcza, że adresaci jeżeli zechcą mogą zachować się w sposób wybrany przez siebie lub nie podejmowanie żadnych działań

b) Normy semi imperatywne: jednostronnie bezwzględnie wiążące; Gwarantuje minimum uprawnień, ale nie ogranicza zakresu tych uprawnień;

Ze względu na treść hipotezy i dyspozycji, przepisy możemy podzielić na:

• **Przepisy ogólne (lex generalis):** regulują szeroki zakres spraw, obejmują szeroki katalog adresatów i reguły zachowania

• **Przepisy szczegółowe (lex specialis):** ustanawiają wyjątki; inny stopień karnistyki;

Przepisy odsyłające: ich podstawowym zadaniem jest zapewnienie zwięzłości i spójności całego systemu prawa; Ustanawiane są w celu uniknięcia powtórzeń w akcie normatywnym; Zawiera tylko wskazówkę, gdzie można poszukać danego wzorca zachowania-> odesłanie wewnątrz-systemowe; Mogą być odesłania do przepisów z tego samego lub innych gałęzi prawa;

Odesłania poza-systemowe: odesłanie do wyraźnie sformułowanych kodeksów etyki zawodowej; odesłanie do pewnych szczególnych reguł moralnych; odesłanie przez użycie zwrotów wartościujących do jednomyślnie przyjmowanych wartości np. dobro dziecka;

Przepisy blankietowe- rodzaj przepisów odsyłających; one nie ustalają reguł zachowania lecz wskazują organ państwa, który takie reguły ma dopiero wprowadzić;

Przepisy przejściowe (przepisy międzyczasowe lub intertemporalne):

- są to przepisy o charakterze kolizyjnym regulujące nadmiar prawa, odnoszące się do stanu gdy pewne sytuacje powstały pod rządami wcześniej obowiązujących przepisów i trwają pod rządami obecnie obowiązujących (nowych) przepisów;

- mające charakter regulacji doraźnej (tymczasowe)

Przepisy derogacyjne/ uchylające: określają, które z dotychczasowo obowiązujących aktów prawnych lub które z przepisów aktów prawnych już nie obowiązują;

Przepisy wprowadzające: przepisy które zawierają postanowienia co do terminów i trybów wejścia w życie, nowo ustanowionego aktu normatywnego;

Przepisy końcowe (uchylające + wprowadzające): bo są na końcu aktu prawnego

Instytucje prawne - oznaczają trwałe formy regulacji prawnych typowych stosunków społecznych, np. związek małżeński, spółka, własność, spadkobranie; Na tą instytucję składa się szereg przepisów i norm prawnych;

xxxObowiązanie prawa:

Prawo(przepis, norma) obowiązuje gdy zostaje spełnionych łącznie 5 warunków:

- Gdy zostało właściwie ustanowione
- Zostało należycie ogłoszone
- Nie zawiera postanowień sprzecznych, a jeżeli zawiera, to da się je usunąć dzięki regułom kolizyjnym
- Nie zostało uchylone przez inne przepisy
- Nie jest sprzeczne z konstytucją, ustawami, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi

„Desuetudo” (odwykniecie): długotrwałe nie stosowanie lub nieprzestrzeganie normy(przepis obowiązuje, ale nie jest przestrzegany);

Obowiązanie prawa w czasie i przestrzeni:

W przestrzeni:

Prawo wewnątrz krajowe obowiązuje na terenie państwa, którego organy to prawo ustaliły; Prawo miejscowe- ograniczony charakter obowiązywania (gmina, województwo, itp.); Zasada terytorialności; Kiedyś obowiązywała zasada osobowości;

Wyjątki:

- postanowienia umów międzynarodowych- na mocy decyzji suwerennego państwa umów ratyfikowanych;
- państwo dopuszcza możliwość stosowania obcego prawa (innych krajów)

W czasie(istnieje moment początkowy i końcowy obowiązywania):

- akt prawny obowiązuje od momentu, który wyznaczył ustawodawca, nie wcześniej jednak od dnia opublikowania; W Polsce ustawy wchodzą w życie po 14 dniach od opublikowania; Gdzie w oficjalnym organie publikacyjnym (Dziennik Ustaw) są upubliczniane; Przepisy mogą wskazywać inny termin wejścia w życie; Często ustawodawca (jest różnica między obowiązywaniem a wejściem w życie), okres pomiędzy opublikowaniem a wejściem w życie, nazywany jest „wakacją legis” (spoczynek prawa): Jest on po to aby zapoznać się z nowym prawem, albo gdy nowe przepisy wymagają wprowadzenia nowych rozwiązań technicznych, np. konstytucja art. 243.

Działalność prawa wstecz: „Lex retro non agit”(prawo nie działa wstecz)- zasada nie retroakcji; Zakaz stosowania surowszego prawa wstecz; Może działać wstecz jeżeli jest korzystniejsze ale uczestników lub skazanego;

Koniec obowiązywania aktu prawnego: ustawa nie przewiduje, co do zasady, swojego momentu końcowego obowiązywania, wyjątek: np. ustawa budżetowa; Moment końcowy wynika z przepisów uchylających lub wchodzi w grę „desuetudo” lub zasada „lex posterior derogat legi priori” (przepis późniejszy uchyla przepis wcześniejszy);

System prawa: istnienie całości, złożonej, powiązanej ze sobą według pewnych zasad, twór logiczny; Są systemy naturalne (bez ingerencji człowieka) i sztuczne (wynik działań człowieka) np. prawo;

Związki pomiędzy elementami systemu prawa:

1) Związki treściowe

- istnieją logiczne powiązania między normami (treść jednych jest logicznie zgodna z drugimi)

-jedność języka

- wprowadzenie przepisów uchylających

2) Związki wynikające z hierarchii norm

- normy stosowane przez organy państwa wyżej sytuowanych w hierarchii mają wyższą moc od tych niższych organów

- nie mogą być sprzeczne (te niższe) z wyższymi

3) Związki z relacji formalnych - Polegają na tym, że tworzenie prawa jest aktem sztucznym, tylko wtedy gdy odbywa się zgodnie z zasadami obowiązującego prawa;

2 systemy prawne:

I system prawa kontynentalnego

II system prawa anglosaskiego (angloamerykańskiego)

Ad I: Cechy:

Opierał się na prawie rzymskim (zwięzłość, precyzja, abstrakcja);

Założenia:

- zasada wyłączności bądź dominacji prawa stanowionego (tylko prawo stanowe)
- zakaz tworzenia prawa przez sądy (sąd tylko wykonuje, stosuje prawo)
- minimalna rola innych postaci prawa (prawo zwyczajowe i naturalne)
- prawo jest tworzone; jest tworem racjonalnym, niesprzecznym wewnątrz i pozbawionym luk;
- najbardziej doskonałą formą stanowienia prawa jest kodeks(ustawa), która w sposób całościowy i wyczerpujący reguluje określoną dziedzinę życia społecznego;

Ad II: Znikomy wpływ prawa rzymskiego; Cechy:

- prawo jest mozaiką różnych typów prawa (mieszanina): stanowione, sędziowskie, zasady słuszności
- prawo stanowione jest traktowane jako pierwszoplanowe ale nie wyłączone
- istotna rola sądów przez orzecznictwo, sądy formułują nowe, abstrakcyjne reguły postępowania;
- system prawa nie jest racjonalny, spójny, zawiera sporo luk
- duże znaczenie mają kontakty prywatne, nie ma kodeksów
- sędziowie kierują się swoją wiedzą, doświadczeniem, poczuciem słuszności i powstaje reguła precedensu;

^ W Polsce prawo precedensowe nie jest uznawane, ale orzecznictwo sądów jest analizowane;

Zasady niesprzeczności systemu prawa:

1) całościowy -

- a) sprzeczności logiczne: norma karze robić to co inna norma zakazuje
- b) przeciwieństwa logiczne: dwie lub więcej norm nakazują różnego rodzaju zachowania
- c) niezgodności praktyczne (prakseologiczne): zachowanie zgodne z jedną normą, unicestwia skutek zachowania z drugą normą np. normy syzyfowe;

2) niespreczny

xxxUsuwanie sprzeczności norm (reguły kolizyjne):

a) reguła kolizyjna porządku hierarchicznego - Norma usytuowana wyżej w hierarchii norm (norma wyższego rzędu) uchyla normę niższego rzędu;

b) reguła kolizyjna porządku czasowego - Norma późniejsza uchyla normę wcześniejszą (starsza jest uchylana przez młodszą), pod warunkiem, że norma późniejsza nie jest normą niższego rzędu

c) reguła kolizyjna porządku treściowego - Norma szczególna uchyla normę ogólną, pod warunkiem, że nie jest normą niższego rzędu

Normy kolizyjne stosuje się gdy:

- dopiero gdy obowiązują

- gdy pojawiają się wątpliwości co do przepisu

Luki w systemie prawnym (to taki brak w regulacji, co do którego możemy racjonalnie stwierdzić, że nie jest przez ustawodawcę zamierzony); Czasami są celowym zabiegiem;

Kiedy występują i jakie:

a) gdy ustawodawca nie zakończył procesu legislacyjnego wbrew wyraźnej zapowiedzi (swoista luka w prawie)

b) pomimo zakończenia procesu legislacyjnego nadal nie można ustalić norm regulujących określone kwestie; np. brak opisu kompetencji (techniczna luka w prawie);

Tworzenie prawa:

* Normy zwyczajowe nie mogą uchylać norm prawnych imperatywnych.

* Normy zwyczajowe emają pierwszeństwo przed normami dyspozytywnymi.

Zwyczaj prawny:

Zasada korzystania z prawa, sposób realizacji prawa obowiązującego (stanowionego).

Zasada dyskontynuacji prac parlamentarych

Opinie uczonych prawników: charakterystyczne dla cywilizacji rzymskiej, opinie miały moc wiążącą dla władzy i administracji

Precedensowe orzecznictwo sądowe: po raz 1 dokonane rozstrzygnięcie jakiejś sprawy służące za przykład dla kolejnych rozstrzygnięć

Stanowienie prawa:

Świadomy i celowy proces, który jest sformalizowany. Jest on również prospektywny i konstytutywny.

Sformalizowany- oddanie procesu w ręce kompetentnych organów publicznych, podporządkowanie z góry ustalonym procesom decyzyjnym, nadanie ustalonym aktom określonej formy, podanie aktów normatywnych do wiadomości publicznej w ściśle określony sposób.

Charakter prospektywny- zwrócony ku przyszłości, nie wstecz

Konstytutywność (constituto- stanowić/ ustanawiać)

Zasady dotyczące stanowienia prawa:

- * Przyznanie parlamentowi kompetencji do stanowienia prawa o najwyższym usytuowaniu i najwyższej mocy prawnej (parlament wydaje akty prawne)
- * Organ władzy wykonawczej może stanowić prawo za zgodą parlamentu na podstawie uchwalonych przez niego aktów normatywnych w granicach przyznanego upoważnienia oraz w celu ich wykonania.
- * Parlament może przekazać swoje uprawnienia organom wykonawczym, jeżeli konstytucja przewiduje taką sytuację, dzięki delegacji ustawodawczej. Zakazane jest jednak dalsze przekazywanie tych uprawnień (zakaz subdelegacji).
- * Wszystkie te akty prawne muszą być w sposób urzędowy podane do publicznej wiadomości.
- * Istnieje system kontroli konstytucyjności aktów normatywnych niższych niż konstytucja np. przez sądy, trybunały.

xxx Drogi ustawodawcze:

Inicjatywa ustawodawcza to uprawnienie do wniesienia pod obrady parlamentu projektu ustawy. Temu uprawnieniu odpowiada obowiązek rozpatrzenia przez parlament takiego projektu. Przysługuje ona członkom parlamentu, rządowi, głowie państwa. W Polsce są to posłowie w grupie 15 oraz komisja sejmowa, senat, rada ministrów, prezydent, grupa co najmniej 100 000 obywateli.

Wpłynięcie projektu do parlamentu do uprawnionego podmiotu- wpłynięcie projektu do łaski marszałkowskiej (wołanie do łaski!)- uruchamia procedurę legislacyjną, która przebiega przez tzw. czytanie projektu (debata nad projektem, obecnie są 3 czytania, pierwsze odbywa się w komisji parlamentarnej [chyba, że ten projekt dotyczy ustaw o najistotniejszym znaczeniu dla państwa, wtedy 3 czytania odbywają się na posiedzeniu plenarnym sejmku]), potem prace nad projektem w ramach komisji parlamentarnych (stałych lub nadzwyczajnych), może ona wnioskować o przyjęcie lub odrzucenie projektu. 3 etap prac legislacyjnych to decyzje w sprawie projektu, podejmowane poprzez głosowanie w komisjach (nie mają charakteru ostatecznego), o przyjęciu lub odrzuceniu i ostatecznej redakcji decyduje się na posiedzeniach plenarnych. Ustawa jest uznana za przyjętą, gdy sejm uchwali ją większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej ilości posłów.

W państwach z dwuizbowym parlamentem senat też bierze udział w tym procesie. Senat może przyjąć projekt albo wprowadzić poprawki. Może też odrzucić projekt. W przypadku poprawki albo odrzucenia projekt trafia z powrotem do izby poselskiej. Izba może odrzucić uchwałę senatu kwalifikowaną większością głosów. Jeżeli projekt zostanie przyjęty to trafia do głowy państwa do podpisu. Odmowa złożenia podpisu to veto (bezwzględne lub zawieszające- może zostać przełamane przez ponowną uchwałę parlamentu przez większość głosów). Po podpisaniu następuje ogłoszenie w

urzędowym dzienniku promulgacyjnym (promulgacja to podpisanie i ogłoszenie aktu normatywnego). Należycie ogłoszony tekst aktu normatywnego uznaje się za tekst autentyczny, ostatecznie wiążący. Tekst, który zawiera tekst pierwotny ze wszystkimi zmianami nazywamy tekstem jednolitym. Jest on ogłaszany w postaci obwieszczenia.

Budowa aktu normatywnego:

* nazwa rodzajowa aktu

* data uchwalenia

* tytuł określający zakres podmiotowy i przedmiotowy

* preambuła (arenga)- rzadko występujący uroczysty wstęp określający motyw wydania aktu prawnego, najczęściej występuje w konstytucjach

* część ogólna- przepisy, które zawierają elementy wspólne dla norm zawartych w przepisach szczególnych (przepisy wspólne dla całego aktu prawnego), są w niej zawarte definicje legalne (wyjaśniają znaczenie pojęć występujących w akcie prawnym).

* część szczególna- część zasadnicza, która zawiera najistotniejszą materię aktu ustawodawczego

* przepisy przejściowe i końcowe

* podpis złożony zgodnie z procedurą

Systematyka aktu prawnego na podstawie kodeksu cywilnego:

Akt prawny dzieli się na części, księgi, tytuły (np. sprzedaż), działy (np. szczególne rodzaje sprzedaży), rozdziały (np. sprzedaż na raty), artykuły, paragrafy, ustępy, punkty (numerowane ciągle).

Akty prawne obowiązujące w Polsce dzielą się na 2 grupy:

* te będące źródłem prawa powszechnie obowiązującego: konstytucja, ustawy, ratyfikowane umowy międzynarodowe, rozporządzenia i akty prawa miejscowego na obszerze działania organu, który je wydał.

* te, które są źródłem prawa tylko o charakterze wewnętrznym (interna): uchwały rady ministrów, zarządzenia prezesa rady ministrów i poszczególnych ministrów.

Nasza konstytucja wskazuje na zamknięty katalog źródeł prawa.

xxxCechy konstytucji:

- Jest tylko jeden akt o tej nazwie i tej randze, chyba, że mamy do czynienia z państwem federacyjnym.

- Konstytucja jest aktem prawnym o najwyższej mocy obowiązywania, zgodne z nią muszą być wszystkie inne akty normatywne

- Uchwalenie nowej konstytucji, zmiana odbywa się z reguły w trybie innym niż ustawowy, wymagane są wysokie wymogi formalne
- Możemy mówić o konstytucjach sztywnych i giętkich
- Konstytucja zawsze zawiera postanowienia dotyczące podstawowych zasad ustroju społecznego, politycznego i gospodarczego.
- Żaden inny akt prawny nie zawiera norm ujętych w sposób tak szeroki.
- Małe konstytucje to akty prawne rangi konstytucyjnej, które regulują wybrane tylko zasady organizacji i funkcjonowania państwa do momentu uchwalenia normalnej konstytucji.

Ustawy konstytucyjne:

– ta sama moc prawna, ten sam tryb uchwalenia i zmiany. Z reguły regulują wąskie kwestie materii konstytucyjnej:

– stanowią nowelizację istniejącej konstytucji

– uzupełniają konstytucję

– w okresie braku konstytucji ustawy konstytucyjne mogą ją zastępować – tzw. prowizorium.

– jednorazowe zawieszenie obowiązywania konstytucji (całości lub części) w przypadku konieczności odstąpienia, a nie zmiany konstytucji

Ustawa – jest to akt parlamentu którym może być uregulowana każda kwestia (stan rzeczy, stosunek społeczny) nie będąca przedmiotem regulacji konstytucyjnej

Akt normatywny – tekst zawierający sformułowane w języku prawnym i zapisane w postaci przepisów normy prawne. Normy te mają najczęściej charakter generalny i abstrakcyjny. Niekiedy pod tym pojęciem rozumie się także wszelkie teksty formułujące normy postępowania.

Umowa międzynarodowa - oświadczenie woli dwu lub więcej podmiotów prawa międzynarodowego, wywołujące dla nich skutki prawne (prawa i obowiązki o charakterze międzynarodowym). Umowa międzynarodowa jest głównym źródłem prawa międzynarodowego. Stronami umowy międzynarodowej są państwa, a także np. organizacje międzynarodowe. Umowy międzynarodowe są podstawowym instrumentem regulującym stosunki międzynarodowe

Promulgacja -

1. ogłoszenie ustawy lub innego aktu prawnego (akt normatywny) w urzędowym organie prasowym. Jest to warunek wejścia w życie aktu. W Polsce organami promulgacyjnymi są: Dziennik Ustaw RP, Dziennik Urzędowy RP "Monitor Polski" oraz wojewódzkie dzienniki urzędowe.

2. stwierdzenie uprawnionego organu państwa, że zamknięte zostało postępowanie ustawodawcze, tzn. że ustawa doszła zgodnie z prawem do skutku. Promulgacja ustawy przysługuje organowi władzy wykonawczej (w Polsce, prezydentowi), który zarządza jej ogłoszenie w odpowiednim dzienniku urzędowym (w Polsce w Dzienniku Ustaw RP).

xxxWykładnia prawa – interpretacja prawa, polega na ustaleniu treści i zakresu norm prawnych

-Przedmiotem są przepisy

-Wykładni dokonujemy zawsze czytając przepis ponieważ:

- Przepisy się starzeją
- Pojawiają się błędy
- Ustalamy język prawny

Teoria wykładni statycznej (wykładnia subiektyw na) - sztywna interpretacja - wraz z ustanowieniem przepisu ustawodawca nadaje mu określone znaczenie, które obowiązuje póki przepis obowiązuje, i nie powinno się go w swobodny sposób interpretować.

Teoria wykładni dynamicznej = obiektywna – zmierza do ustalenia obowiązków i uprawnień adresatów prawa, jakie są przewidziane przez prawo tu i teraz obowiązujące, a nie jak uznawał za właściwe ustawodawca sprzed lat.

Teoria wykładni 'aktualnego ustawodawcy' – pewna modyfikacja dynamicznej – odpowiada na zarzut, że jednoznaczne przyjęcie tej teorii wykładni doprowadziłoby do nadmiernych dowolności interpretacyjnych.

Rodzaje wykładni prawa:

-Rodzaje wykładni ze względu na podmiot:

1. autentyczna - (dokonywana przez ten sam organ, który wydał interpretowany przepis)
2. legalna - (przez organ państwowy - np. prezydent)
3. praktyczna - przez organ państwowy w toku stosowania prawa np. sąd)
4. doktrynalna - (naukowa) zawarta jest w naukowej literaturze, artykułach, recenzjach.

-ze względu na metodę:

1. Językowa - na podstawie analizy języka przepisu
2. Systemowa - (systematyczna) na podstawie systemu prawa, w którym funkcjonuje przepis
3. Celowościowa - (teleologiczna) na podstawie celu, jaki ma realizować przepis
4. Funkcjonalna - na podstawie funkcji przepisu
5. Prowspółnotowa - w oparciu o treść prawa Unii Europejskiej (wykładnia prowspółnotowa)
6. Historyczna - na podstawie kontekstu historycznego

-Ze względu na uzyskany na podstawie różnych wykładni efekt:

1. Dosłowna - zakres zastosowania przepisu będzie taki sam jak w przypadku użycia wykładni językowej

2. Rozszerzająca - wybrane zostanie szersze znaczenie przepisu niż w przypadku zastosowania wykładni językowej

3. Zawężająca - wybrane zostanie węższe znaczenie przepisu niż w przypadku zastosowania wykładni językowej

Przestrzeganie prawa – zachowanie adresata normy prawnej zgodne z treścią dyspozycji tej normy w warunkach określonych w jej hipotezie

Zachowanie contra legem – naruszenie prawa lub złamanie

Obywatelskie nieposłuszeństwo:

- nie ukrywamy zachowań naruszających prawo (wręcz manifestujemy je)
- podejmujemy te działania nie bojąc się sankcji
- cel działania – wyróżnienie sprzeciwu wobec działań władzy, organów instytucji itp.
- nasze działanie jest w interesie publicznym

Nadużycie prawa – polega najczęściej na zachowaniu zgodnym z zapisem kodeksu, ale jednocześnie zachowanie jest sprzeczne z społeczno-gospodarczym przeznaczeniem rzeczy lub ze współzyciem społecznym

Obejście prawa – polega na osiągnięciu celu zabronionego przez jedną normę w taki sposób, że adresat podejmuje zachowanie, które pozornie stanowi przypadek zastosowania innej normy, a nie normy obchodzonej

Zachowanie praeter legem - obok prawa

Stosunki prawne- relacje między przynajmniej dwiema osobami, w których zachowania jednej strony wywołują reakcję innej strony i podlegają kontroli norm społecznych, np. umowa kupna-sprzedaży.

Fakty prawne – stosunki prawne ulegają zmianie, wygasają za sprawą faktów prawnych

1. zdarzenia – są to sytuacje, wydarzenia niezależne od woli ludzkiej

2. zachowania – są to wydarzenia zależne od woli ludzkiej

-czynne

- Zgodne z prawem
- Niedozwolone

- czynności konwencjonalne

- Akty tworzenia prawa – wydawanie rozporządzeń, tworzenie nowego prawa
- Akty stosowania prawa – wykonywanie prawa: wyroki sądowe itp.

- Czynności prawa – zmierzają do wywołania określonych skutków prawnych wymagających oświadczenia woli (przekazanie komunikatu innej osobie)

Podmiot stosunku prawnego – osoby, które w nim występują uprawnione lub zobowiązane są wobec innych osób tego samego stosunku prawnego

Na gruncie prawa cywilnego wyróżniamy:

1. **Osoby fizyczne** – każdy człowiek od urodzenia aż do śmierci, każda osoba fizyczna ma zdolność prawną (jest to możliwość uczestniczenia w stosunkach prawnych), warunkowa zdolność prawną – Nasciturus - dziecko poczęte, ale jeszcze nie narodzone, ma warunkową zdolność prawną jeśli narodzi się żywe)

Zdolność do czynności prawnych – możliwość do składania oświadczeń woli ze skutkiem prawnym. Jest stopniowana tzn. zdolność pełna, ograniczona lub brak

- zdolność pełna - trzeba być osobą pełnoletnią i nie można być ubezwłasnowolnionym
- zdolność ograniczona – osoby, które ukończyły 13 rok życia lub częściowo ubezwłasnowolnione.

2. **Osoby prawne**
3. **Ułomne osoby prawne**

Jeżeli dana umowa zależy do powszechnie zawieranych w drobnych, codziennych sprawach życia to umowa staje się ważna z chwilą jej wykonania chyba, że pociąga za sobą rażące pokrzywdzenie

Uznanie za zmarłego:

- Polskie prawo cywilne przewiduje, iż upływ czasu od zaginięcia musi wynieść 10 lat

* do uznania za zmarłego wystarczy upływ 5 lat, jeżeli w chwili uznania za zmarłego osoba zaginiona ukończyłaby 70 lat

* uznanie za zmarłego nie może nastąpić przed końcem roku kalendarzowego, w którym osoba zaginiona ukończyłaby 23 lata

* jeżeli osoba zaginęła podczas katastrofy powietrznej lub morskiej albo w związku z innym szczególnym zdarzeniem, może zostać uznana za zmarłego po upływie 6 miesięcy od dnia katastrofy albo owego innego szczególnego zdarzenia; jeśli jednak katastrofy statku lub okrętu nie można stwierdzić (tzn. statek zaginął), termin ten zaczyna biec w rok po dniu, w którym miał dotrzeć do portu przeznaczenia, a jeśli nie miał portu przeznaczenia - w dwa lata po dniu, w którym była o nim ostatnia wiadomość

* osoba, która zaginęła w związku z bezpośrednim niebezpieczeństwem dla życia (innym niż wcześniej określonym), może zostać uznana za zmarłego po upływie roku od dnia, w którym niebezpieczeństwo ustało albo według okoliczności powinno być ustać

Osoba prawna – twór organizacyjny powstały na podstawie i zgodnie z postanowieniami kodeksu cywilnego i innych przepisów szczególnych

Rozróżnia się 2 rodzaje osób prawnych:

1.zrzeszenia (partie politycznym związki zawodowe itp.) – dla istnienia tegoż wymagane jest zgrupowanie określonej liczby osób (substrat osobowy)

2.zakłady (spółki, przedsiębiorstwa) - -wymagane jest istnienie majątku (substrat majątkowy)

Osoba prawna może powstać w 3 trybach:

1.rejestrowy – osoba prawna tworzona jest z inicjatywy założycieli. Osobowość prawną uzyskuje z chwilą wpisania do rejestru na podstawie decyzji sądu rejestrowego.

2.ustawowy- tworzona jest instytucja ,a przepisy tej ustawy nadają tej instytucji osobowość prawną

3.notyfikacyjny(zgłoszeniowy)- warunkiem powstania osoby prawnej jest powiadomienie odpowiednich władz państwowych (zgłoszenie do ewidencji)

Osobowosc prawna odnosi się do osob prawnych, do zdolności prawnej i czynności prawnej.